

Óli Jacobsen

Njál:

ØLL KUNNU VERA LJÓS Í SKUGGA

Bókin »Njál - ljós í skugga« er søgan um ein sermerktan føroying, sum hevur gjørt mun at hjálpa teimum veiku. Her kann fótbóltur eisini nýtast

Bókin um Njál Djurhuus er ein serlig søga um eina serstaka ætt, og ein serligan mann við eini serligari konu, Erna. Fyri 20 árum síðani kom ein bók um Njál og Ernu í Noregi. Hóast okkurt gongur aftur, so er hetta ein heilt onnur bók, serliga ætlað føroyskum lesarum. Her eru eisini fleiri onnur øki komin við, eisini um tann horvna pápan, sum Njál fann aftur.

Omman avgjörði, hvar skápið skuldi standa

Bókin byrjar við eini lýsing av ættunum hjá teimum báðum. Abbi Njál, Olivar, var úr Kollafirði og omman, Anna Sofía, var ættað úr Miðvági. Sum nógvar konur tá í tíðini var hon "maðurin" í húsini. Tá ið hon helt, at tað ikki var nóg liviligt í Kollafirði, flutti hon til Havnar við børnunum. Hetta hendi, meðan maðurin var til skips. Tá ið hann kom heim aftur, lá ein seðil á borðinum, sum segði nakað soleiðis: "Góði Olivar. Vit eru flutt til Havnar. Tú kann koma aftaná um tú hevur hug." Tað gjörði hann so. Tey búðu í Portugalinum í Tinganesi, har tey høvdu eina hædd, so her hevur ikki verið nógv pláss til hesa stóru familju.

Hvør var pápin?

Longu tá ið Njál var føddur, skapti hann søgu. Hann man hava verið eitt av teimum fyrstu eingilskmannabørnunum, sum vóru úrslit av bretsku hersetingin í apríl 1940, føddur í apríl 1941. Mamma hansara, Sofía, var bara 16 ára gomul, tá ið hon fekk hann. Tað er lætt at rokna út, at her hevur onkur gjørt skjótt av.

Eingin visti nakað, so hetta hevur verið ein øgiligur hvøkkur, tá ið Njál kom til verðina.

Eftir at vera komin fyrri seg eftir hvøkk-in, avgjördu omman og abbin, at "hendan drongin eiga vit", og hann vaks upp í hesi stóru familju, sum taldi tilsamans 10 systkin.

Njál fekk ein góðan barndóm, og hann minnst einki til, at hann varð happaður, sum ikki var heilt óvanligt hjá børnum í hesi støðu. Hansara familja vardi hann, men hinvegin fekk mamman, Sofía, at hoyra fyrri sítt "brotsverk." Hetta skapti hjá henni ein hug at hjálpa teimum veiku, ein kensla sum seinni eisini gjørdist drívmeigin hjá Njáli.

Sum Njál vaks upp fekk hann hug at vita, hvør pápin var. Onnur børn høvdu ein pápa men ikki hann. Men her fekk bara at vita, at hann var funnin í bilinum hjá Doktor Poulsen.

Ein felagi er deyður á gøtuni, og Njál er boðsendur

Njál á vitjan hjá teimum heimleysu í Urtegata

Men longsulin eftir at kenna pápan hvarv ikki.

Bókin er eisini søgan um, hvussu hann seint í lívinum fann pápa sín. T.v.s. hann var deyður tá, men hann fann sína ætt, og fekk at vita um pápan. Tað visti seg, at hann var ein ordans maður. Hann var góður við Sofíu og vildi fegin hava samband við sín lítla son. Hann hevði eisini goldið alt hann skuldi og kanska meira afturat. Men omman og abbin vildu ikki, at pápin, James, fekk samband tey bæði. Soleiðis vóru tíðirnar tá, og hetta var uttan iva gjørt í góðari meining. Tað var kanska líka

frægt. Annars kundi Njál havt endað sum ein ókendur skoti!

Henda søgan er eisini endurgivin á enskum seinast í bókini sum eitt ikast til søguna um føroyska hermabørnini, sum nú verður atkomilig hjá enskttalandi áhugaðum.

Petur Háberg kemur inn í myndina

Njál vaks upp fyrstu árin úti á Reyni, og hann roknar seg sum ein rættan reyna-drong. Tí eigur Reynið við Tinganesi og fólkin har eisini umrøðu í bókini. Seinni fluttu tey yvir í Lon, revagarðarnar.

Familjan hjá Njál bleiv skjótt ein partur av Frelsunarherinum í Havn. Her kom Erna eisini, og tey blivu góð. Tað sá gott út hjá teimum. Njál hevði fingið arbeiði á Gjaldstovuni, og hetta skuldi verið eitt trygt framtíðarstarv.

Men tá er tað, at Petur Háberg, kendur maður í Brøðrasamkonuni í Havn, kemur inn í myndini. Hann sá fyrri sær, at Njál var ein maður, sum hevði evni á tí andaliga økinum, og hann eggjaði Njál til at fara hesa leiðina. Tað visti seg, at Erna hevði gingið við sama kalli, men hon tordi ikki at siga tað við Njál av ótta fyrri at missa hann. Nú tað visti seg, at tey vóru samsint, var avgerðin løtt at taka, og í 1961 fóru tey á offiserskúla hjá Frelsunarherinum í Noregi.

Út á gøtuna at hjálpa illa støddum

Eftir at tey høvdu virkað ymsastaðni í Noregi, og eisini í Íslandi, byrjar í 1985 eitt serligt tíðarskeið í teirra lívi, nevniliga í Fyrlyset í Urtegata í Oslo.

Her er tað, at tey sum eru ringast fyrri í samfelagnum koma, og tað verður nógv tikið til tann innsatsin, sum Erna og Njál gjørdur fyrri hesi fólk. Hetta var bæði tímiliga, sum t.d. við mati, reinføri og klædnask, og so tað andaliga. Erna hevði annars ein avgerandi leiklut í hesum verki, og bókin er eisini ognad minninum um hana. Tey vóru nógv sum roknaðu hana sum ein mamma, sum tey altíð kundu koma til. Hon andaðist í 2016.

Fótbóltur ger undurverk

Erna og Njál staðfestu, at tað er týðning-armikið at geva hesum fólki nakað, sum tey kunnu ganga uppí við lív og sál fyrri at koma burtur úr teirra støðu. Eitt av hesum er fótbóltur. Og sjálvt um hann, sum skrivar bókins stórt ikki hevur verið til ein fótbóltsdyst í lívinum, so eitur ein partur í bókini "Fótbóltur ger undurverk".

Tískil byrjaði Njál í 1995 eitt fótbóltslið av "gøtufólki". Hetta gav so góð úrslit, at nú eru enntá HM kappingar í gøtufótbólti, har tað andaliga eisini eigur sítt pláss.

Hetta hevur eisini fingið nógvar menn upp á rætt kjøl aftur. Sjálvur er Njál áhugaður í fótbólti, og so merkiligt er tað, at tann ókendi pápin gjørdi tað sama við dreingir heima í Skotlandi fyrri at fáa teir á rættkjøl.

Filmur kann eisini nýtast í hesum verki. Eisini hevur Njál verið við til at skapa film-in »Gatas Gynt«, har sjónleikararnir vóru »gøtufólk«. Tað visti seg, at fleiri av teimum vóru framúr sjónleikarar. Sjálvur hevði Njál leiklutin sum prestur. Hesin filmur var eisini við til at fólk góvu hesum fólki um ans.

Ein av hesum sjónleikarum var Synn-øve, sum stutt eftir doyði orsakað av yvirgangi hjá rúsevniseljarum. Hon átti fyra synir, og nú tekur Njál hond teir av hennara synum, sum tað er eydnast at koma í